

ødnugskap. Men burtursæd frá tí, hvussu teir kennarar eru, sum nú í 30 ár hava haft lívsstær stítt á Føroya Fólkháskúla, tá halda vit, at tilsjónar-maðurin her fer skeið, og okkara hugsan er tann, at ein føroyskur fólkháskúli eigur óskerdan tilveruett í Føroyum, hóast hann ikki er forur fyri at lúka treytirnar í áðurnevndu háskúlalóg. Betri hevði eisini verið vorið, um menn fyrr høvdu givið hesari hugsan gætur; tí lógin frá 1913 hóskar ikki hjá okkum her í Føroyum. Annars kunnu vit her leggja aftrat, at bæði fólkháskúlin í Føroyum og kennaraskúlin eru, eins og øllum eigur at vera kunnugt, undir sínari egnari lóggávu, sum ikki nertir við dansk skúlaváðurskifti, og eisini realskúlin hevur eina serstöðu millum aðrar realskúlar í øllum ríkinum. Og hví? Óivað tí, at tað eru rættigta mong váðurskifti, har tað ikki bert er ein ómøguligleiki, men beinan-

vegin óbótaverk at noyða somu lógin upp á Føroyar og Danmark — hesi bæði londini, sum eru so ógvuliga ólík bæði frá náttúrunnar hond og í vinnulívi. Vónandi er, at betri arbeidslíkindi verða á Føroya Fólkháskúla, tá ið henda nýggja lógin kemur í gildi. Tað er jú so, at tá ið hugurin er góður til at arbeiða fyrri einari sok og til at fremja gagnlig verk, tá kann nógv fáast frá hondini, hóast korini eru tronglig og ólagalig; men sjálvandi kann mangar ferðir meira verða útint, tá ið ein ikki altíð torvar at hugsa um, hvussu hann skal fá endarnar at rokka saman. Vit eru tí fegnir yvir, at líkindini nú eru betri enn áður til, at teir menn og tær kvinnur, sum ætla at tenna fólkháskúlamálinum í Føroyum í framtíðini, fáa tryggari grundarlag undir yrki stítt, so at tað má bera tess meira og og betri ávokst.

Símun av Skarði.

LØJTNANTENS PROFETI.

AF KAI HOFFMANN.

»Der vil komme en Tid af en Brutaltet, som vi endnu ikke kan danne os nogen Forestilling om, ja vi er allerede midt i den. Over Kræmmere, Literater og Svæklinge vil det nye Europa Opfordringen til Daad skyde hen som en Stormflodsbølge med blodrød Kam. Thi Freden skabes ikke af Kujonen, men af Sværdet.

Det er en lille prajskist Løjtnant, Ernst Jünger, saaret fjorten Gange paa Vestfronten, dekoreret med den fine Orden »Pour le mérite«, der i en Fortale til en Bog om Krigen, »In Stahlgewittern«, har udkom kort efter Krigen Afslutning, udtaler disse Ludendorffske Ord.

En begehret og tapper ung Mand, en militær Begavelse — det er det Indtryk, hans Bog giver af ham. Endnu i Fortalen til andet Oplag af 1921 taler han kun om Krigen og Troppernes overmenneskelige Indsats. Men i den tredje Fortale af 1924 ekspoderer han i de ovenfor citerede Dynamitord. Han har øjensynlig glemt Krigen, der kaldte Mennesket frem i ham. Tilbage er blevet Krigeren, den afakledede Officer, der er begyndt at se rødt og at gaa Bersærkerang.

Det er ganske interessant at sammenholde dette Teutonerbrøl med Afrustnings-Bestræbelserne med selve Bogen, der er skrevet paa Grundlag af Dagbogsoptegnelser fra Krigsaarene.

Hvad nu først Kujonerne angaar, saa har han i sin Beretning ikke et eneste Eksempel paa virkelig Følghed. Det er alle modige Mænd. Og dog var der blandt disse Soldater baade Kræmmere og Literater, ja, selv Svæklinge havde den tyske Hær dengang Brug for. Og med Hensyn til Begrebet Mod lægger han Intet Skjul paa, at det kun betegner noget relativt. Han fortæller flere Gange om sig selv, hvordan han flygter, render, grebet af panisk Angst. Han har blandt andet gjort den Erfaring, at hvad Soldaterne i Løbet af en langvarig Krig vinder i Teknik, det taber de som Regel i Nervekraft, i Mod. Overhovedet maa det siges om denne Anti-Afrustningsmand, at han ingenlunde er uden Intelligens og sympatiske Egenskaber. Saa meget Militær han end er, tager han ikke i Betænkning at kritisere visse Mangler ved den tyske Militarisme, Formens Overvægt over Aanden, Krigen's Byråkratisering. Mens han ikke tvivler om den militære Nødvendighed af Hærens Ødelæggelse af sit, hvad der paa nogen Maade kunde tænkes at være Fjenden til Nytte — Huse,

Traer, Brønde — misbilliger han den tyske Presses Tilfredshedsudbrud i Anledning af disse Hærgninger, der dog ikke kan betragtes som andet end pinlige, fordi de jager fredelige Borgere fra Hus og Hjem. Han skildrer et Sted, hvorledes han i Spidsen for sit Kompagni stormer en fjendtlig Stilling. Med Pistolen i Haanden, i en Rus af »Blodtræs Raseri og Alkohol«, styrter han frem. Da han steder paa en tilsyneladende saaret, skrammet Engländer, sætter han ham Pistolen for Panden. Da trækker Engländeren jamrende et Fotograf op af Lommen — han selv, omgivet af en talrig Familie. Og Løjtnanten lader ham leve. I den halvfrytke Sjælestilstand, hvori han i Øjeblikket befinder sig, har denne Pardon i en Kamp, hvor der ellers ikke gaves Pardon, krævet en vis Overvindelse, en Tilskyndelse fra Underbevidstheden, der vidner om, at denne prajskiste Officer ikke er den brutale Karl, som han nu efter Krigen mener, at det gælder om at være.

Det er jo nemlig til alle Tider saaledes, at blandt dem, hvis Politik er »den pansrede Næve«, er der nogle, som af Natur og Temperament er haarde Hunde, Realister i den Grad, at de ikke anerkender andet end Realiteter, men et stort Antal af disse pansrede Bussemænd er i Virkeligheden Idealister, mer eller mindre, og vor Løjtnant, Studenten, der i 1914 drog i den store Krig, hilste den netop som Befrielse for Tidens »Materialisme«.

Selv om han hurtigt mistede alle naive Illusioner, saa bevarede han dog gennem de fire Aars frygtelige Tilskikkelser sit Ideal — det var en Ide, han satte Livet ind for, det var Tyskland, Fædrelandet. Som Arbejderen har visselig Soldaten Ret til foragteligt at vende »Kræmmeren« Ryggen. Han har lidt at vinde, alt at miste.

Maa da Idealismen i denne prajskiste Officer ikke underkendes — saa er Typen dog ikke derfor mindre farlig. I det sandes og det godes Navn begaas de største Grusomheder. At Afrustning er mod Guds Lov, vil en Ludendorff kunne belære dig om. Han har ganske vist maattet kalde Odin til Live igen og detronisere Kristendommen, Tysklands og det øvrige Europas officielle Gud. Men der er al Udsigt til, at han vil kunne samle en Menighed om sig. Og saa vor Løjtnant er i sin Bog klar over, at den gamle Tro er død. Det er derfor, han saa glædende bekender sig til Fædrelandets Ide.

Det skæve i disse Menneskers Livsopfattelse er jo ikke deres varme Følelse for Fædrelandet — men deres snævre Fædrelandsbegreb. Tyskland som politisk Enhed, som Magtfaktor er for disse Krigere Hovedsagen. Dertil kommer et Sværmeri for gammeltysk Væsen, med Øl og Skæg og det hele. En Blanding af Barskhed og Genlythighed, der i sin mest civiliserede Form kan have en vis Charme, selv for Udsendinge.

Men der er et Begreb, som ikke er gaet op for disse Røverridderne. Efterkommere, heller ikke for vor tapre Løjtnant, og det er Folket. Han vilde i 1914 have fundet Tidens Materialisme mindre, hvis han havde haft nogen Forestilling om Idealismen i Massernes Krav om Lys og Luft. Ser han i Fædrelandet en Guddom, saa kan man slaa ham med et Ord af den store Nationalist Ghandi: Naar man ikke tror paa Folket, tror man heller ikke paa Gud. Med Folket mener Ghandi Menighed.

Dette er det nye Syn. Jeg ved ikke, om nogen har udtrykt det saa skarpt, saa tydeligt som denne Asiat. Men mer eller mindre ubevidst har det allerede længe dømet for Europa, at Fortidens aristokratiske Historieudvikling er at komme ind paa et nyt Spor. Romantiken opdagede Folket poetisk. Men det er først den etiske Opdagelse, der virkelig gælder noget.

I sit Uvejr af Staal har denne Student-Løjtnant, Repræsentanten for et Tyskland, der ikke maa undervurderes, reflekteret over Begrebet Heroisme, der for ham er en Blanding af det guddommelige og det dyriske, over Fædreland og Materialisme, men den sociale Uilighed er ikke kommen inden for hans Bevidsthed. At Over-Heroen Kjelser Wilhelm tillige er Tysklands rigeste Mand, har ikke gjort noget Hurra i hans Mund mindre stormfuldt hjerterligt. Alligevel er han intet Sted i sin Krigsbog saa præget af Kjelser Wilhelms Aand som i hin Fortale af 1924.

En Ting er der dog i hans Bog, som til en vis Grad kan siges at forberede hans saa pessimistiske Profeti om den Brutaltetens Tidsalder, der vil komme. Det er hans Fremhævelse af Krigen som Materialernes, Maskinernes Krig. Her er han paa saglig Grund. Og lige saa vel som man har Lov til at haabe det ene, har man naturligvis Lov til at frygte det andet. En videre Udvikling af denne Maskintid, militært og økonomisk, vil ganske vist blive en Brutaltetens Epoke, der er uden Lige i Historien.

Men Tiden gaar hurtigt i vore Dage. Siden 1924 har vi faaet Locarno-Traktaterne, Kellogg-Pagten. I Sammenligning med 1924 har England nedsat sine Rustningsudgifter med ca. 160 Millioner Kroner aarligt. Og det er sket under et konservativt Ministerium. Premierminister Stanley Baldwin har rost sig selv offentlig for dette Udsalg af sin Fredsvenlighed. Man tør af denne Håldning slutte, at England ikke absolut er af den Formening, at Freden værnes bedst af Sværdet, og at nu gælder det først og fremmest om at være brutal, brutal.

Dette mener ganske vist Mussolini. Men man maa i hans martialske Hysteri se et Udtryk for Svaghed. Det ifølge Versailles-Traktaten af-rustede Tyskland, det gamle Militærland med dets store fysiske og moralske Kraft, er det derimod en anden Sag med. Man maa med Opmærksomhed og Aarvaagenhed følge dets Bevægelser, ikke blot dem, der peger imod Fred og Forsoning, men ogsaa dem, der som denne Løjtnants Opraab er en Svingen med Sablen. En Mand, der i Krigen var en Helt og som ikke kan glemme det. Dem er der adskillige af i Tys-

land. Som der ligeledes er det i de andre Lande. Vi ser tyske Patrioter staa op paa Møder og tale om Tysklands umstelige Ret til Nordseesvig. At vor Forstand staar stille, naar vi hører en saadan Tale, er ikke for meget sagt. Men utroligt maa vi ogsaa finde det, at den Mand kan være ved sine fulde fem, der paa Baggrund af Verdenskrigen kan tale om det nye Europas Opfordring til Daad — »som en Stormflodsbølge med blodrød Kam«.

Dog, vi tør ikke paastaa andet — vor Løjtnant er ved sine fulde fem. Ikke mindre end vi er det. Men man maa gøre sig klart, at i alle aandelige Modsetningsforhold kan der komme et Punkt, hvor Augmentererne hører op, hvor Livssyn staa mod Livssyn, Sind mod Sind. I Lighed med Religionskrigenes Fanatisme har vore Dages politiske Kamp et Moment af Uforsonlighed, af Tro, der vidner mod Tro. Med de parlamentariske Landes politiske Vaaben, Stemmesedlen, maa vi, der tænker og føler stik modsat af denne Løjtnant, stemme ham og hans Lige ned, stemme dem ud, stemme dem ind i Mørket, Stumheden, Intetheden.

Rent menneskeligt set bør vi dog ikke give Afkald paa den Rummelighed, der ytrer sig i Anerkendelsen af en Modstander, forsaavidt han er det værd. Det er paa engang det forestemmende og det opmuntrende ved denne Forskel paa Bog og flere Aar senere skrevet Fortale, at saa endartet og taabelig denne sidste er, saa er den i saa forholdsvis ringe Samklang med Bogen. Paa den ene Side kan man opfatte denne Fortale af 1924 som et Tegn paa, at den tyske militære Tænkemaade efter Krigen har udviklet sig i hyperchauvinistisk Retning. Paa den anden Side kan man sige, at denne Løjtnant jo dog ifølge sin Bog ikke er saa forskruet, som han lader. Han og hans Lige er trods alle Skvadronader Mennesker. Hans onde Spaadom maa opfattes som et Udtryk for en dyb Depression. At denne Depression i Tiden hæves, og at Pessimistens Profeti gøres til Skamme — det er, som et fransk Medlem af Folkeforbundet har sagt, dér, at den nationale Åre ligger i Dag, her er midt i en materialistisk Tid en Ide, til Disposition ikke blot for Civilister, men ogsaa for Militærpersoner, saavel af Hær som af Flaade.

MONOPOL-POLITIK

AF KNUD KORST

(Sluttet).

I det hele taget vil det være af afgørende Betydning for Statens Anti-Monopolpolitik, om de hævende Monopol er Led i en international Sammenslutning eller ikke. At dette faktisk er Tilfældet med nogle af vore Monopol, er uden al Tvivl. Man véd f. Eks., at vor Tændstikindustri er Led i den svenske Verdenskoncern; man maa videre gaa ud fra, at vor Superfosfatindustri, Kabelindustri og Cementindustri har katalaglig Forbindelse med Ulandet. Og man vil — saadan som Udviklingen for Tiden former sig — kunne anse det for givet, at flere og flere Industrier vil gennemløbe Udviklingen over indenlandsk Monopol til Medlem af en international Sammenslutning.

I slige Tilfælde vil Toldnedsættelse naturligvis kun virke som Slag i Luftten; den internationale Konkurrence er jo underbundet og kan ikke stimuleres gennem Toldpolitikken. Der vil kræves mere indgående Forholdsregler til Beskyttelse af Publikum.

Alligevel, selv under disse Omstændigheder skulde det ikke altid være nødvendigt for Staten at engagere sig i de paagældende Foretagender. Naar f. Eks. det hævende Superfosfatmonopol er Led i en international Sammenslutning, skulde det synes naturligt, om Forbrugerne af Superfos-

Vinduer, Døre og Lister.

Godt og billigt Arbejde.

Hugo Øster's Maskinsnedkeri,

Th. 216. Thorshavn. Th. 216.

Forlovelse, Efteskab, verdensberømt Bog, 196 Sider, 1,85. — Dr. M. Fadden, amerikansk Læge: **Efteskabets Livslykke**, 2 store Bind, kun 3 Kr. for begge B. — **Djellige Søn**, den unge, dybtbankte Kvinde's Testamente, Oplag 40.000, 1,35. — Ford: **Hemmeligheden ved at tjene Penge**, 1,25. — **Sundhedsrådgiver**, mange Oplysninger, kun 1,00. — **Elvekjerer**: **Muntre Fortællinger**, kun 1 Kr. 25 Øre. — **Filmens Eventyr**, stort Pragtværk med 125 Kunstfotos, kun 3 1/2 Kr. — **Ungdom og Kærlighed**, 0,75. **Selves Bogforlag**, Ald. F. S. D., Odense.

fat gennem deres kooperative Gældnings-Importforretning dog sig af denne Sag. En Overgang var der da ogsaa Forhandlinger i Gang med det Formaal at føre den danske Superfosfatindustri over paa Andelselskabenes Hænder, hvilket dog ikke førte til noget praktisk Resultat i første Omgang. Men Tanken synes meget ligetil.

I det hele taget maa Staten regne med, at de kooperative Forbrugerorganisationer vil tage deres Part af Monopolproblemet op til Løsning. Det er da ogsaa en Kendsgerning, at disse Organisationer i de forskellige Lande ruste sig til at tage Kampen op mod Monopoleme (f. Eks. mod det truenende Margaritemonopol), ja, at de allerede har haft Held til at bryde visse bestaaende Monopoler (f. Eks. i Sverrig). Men naturligvis er der ogsaa Grænser for, hvad Kooperationen kan magte; f. Eks. forsøgte de finske Brugsforeninger at bryde den svenske Tændstiktrust, som selvfølgelig ogsaa har fast Fodfæste i Finland; men der maatte Kooperationen trække det korteste Straa. Og det vil sikkert ikke blive det eneste Tilfælde, hvor Kooperationen maa give op.

Det er heller ikke alle Omraader, som er naturlige Virkefelter for Brugsforeningerne i saa Henseende. F. Eks. er Brugsforeningsmedlemmer kun i meget ringe Grad Forbrugere af Kabler, Lødningsstraal og dermed beslægtede Varer; det kan derfor aldrig blive deres Forenings Opgave at give sig i Kast med et eventuelt Monopol paa dette Felt.

Der vil med andre Ord blive levnet adskillige Opgaver af denne Art til Staten, hvilket imidlertid ikke altid skalde gøre det nødvendigt for Statsmagten at engagere sig med Kapital i de paagældende Foretagender for at faa Haand i Hanke med deres Virksomhed. Man har jo ogsaa den Udvej at træffe nærmere Aftaler med vedkommende Industri om Priser, Udbytte, Hentagelser osv., saaledes som d. Eks. er Tilfældet med Spritindustrien her i Landet. Et saadant Samarbejde mellem Staten og Monopoler vil sikkert i adskillige Tilfælde vise sig mere formaalstjenlig end udviklede og risikable Ekspropriationer eller oprivende Konkurrencekampe.

Men til syvende og sidst vil Staten, hvis den tager en systematisk Monopolpolitik op, ikke kunne udgaa at blive engageret finansielt paa forskellige Omraader, om ikke for andet saa for at faa Indsigt i, hvad der foregaar. En saadan finansiell Engagering sig behøver dog ikke at foregaa gennem Aktiebidsdelse eller ligefrem Statsovertagelse og embedsmæssig Drift. I mange Tilfælde vil det sikkert være langt at foretrække for Staten at skaffe sig Indflydelse og Indsigt ad bankmæssig Vej, idet ingen større Virksomhed i vor Tid kan leve uden at støtte sig til en Bank eller Bankgruppe. Dette kan tænkes tilvejebragt direkte gennem en Statsbank (som i Tyskland) eller gennem et Samarbejde mellem Staten og et privat Banksystem (som i U. S. A.).

Den Indflydelse, Staten maatte erhverve sig ad denne Vej, behøver den naturligvis ikke blot at anvende til at